

Frågans tidigare behandling

Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

I en departementspromemoria (DS 1996:59) ”Allas vårt ansvar – ett nationellt brottsförebyggande program” anför bl.a. att eftersom rättsväsendet inte ensamt kan bekämpa brottsligheten blir det nu en utmaning för kommuner och myndigheter på lokal nivå, att i ett mer organiserat samarbete ta tillvara det medborgerliga initiativets kraft, engagemang och möjligheter. I promemorian föreslås en modell för lokala brottsförebyggande råd. I PM konstateras också att det framgår entydigt att pensionärer är den kategori i befolkningen som löper den klart lägsta risken att utsättas för våld eller hot. Samtidigt står det klart att ingen annan grupp oroar sig så mycket för just detta. Orsakerna till denna upplevda rädsla har bland brottsforskare förklarats med hänvisning till isolering, utsatthet och skörhet.

Brottsförebyggande rådet har också publicerat en rapport om Våld mot personer med funktionshinder (2007:26). Av rapporten framgår bl.a. att kunskapen om våld bland äldre är liten. Studier som gjorts i Sverige tyder på att funktionshinder är en faktor som ökar risken att utsättas för övergrepp för äldre kvinnor, dock inte för äldre män. Äldre kvinnor utsätts oftare för övergrepp än äldre män och övergreppen är av allvarigare slag. Detta kan delvis sammanhånga med att de övergrepp äldre kvinnor utsätts för oftare är upprepade.

Brottsoffermyndigheten

Brottsoffermyndigheten har ansvar för tre områden: Brottskadeersättning, Brottsofferfonden och Kunskapscentrum. Myndigheten har bl.a. givit ut en informationsfolder ”Till dig som utsatts för brott” Myndigheten har vidare ett faktacentrum för brottsoffer: www.brottsofferportalen.se och www.rattegangsskolan.se på internet.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Stockholm har publicerat en rapport gällande insatserna mot våld mot kvinnor, rapport 2005:05. Länsstyrelsen fördelar statsbidrag till kommuner för insatser inom det sociala området. För 2009 kunde medel sökas bl.a. för tidiga insatser för kvinnor med missbruksproblem som utsätts för våld.

Socialtjänstnämnden

År 1999 utarbetade socialtjänstförvaltningens enhet för drog- och brottsprevention en studiehandledning ”Äldres rätt till trygghet”. Den utarbetades i samarbete med Pensionärernas riksförbund (PRO), Riksförbundet pensionärsorganisation (RPG) och Sveriges pensionärsförbund (SPF). Studiehandledningen utgår från regeringens brottsförebyggande program ”Allas vårt ansvar”. Inom socialtjänstnämnden finns stadsövergripande verksamheter som ger stöd och hjälp till våldsutsatta kvinnor och barn, bl.a. Kriscentrum för kvinnor där våldsutsatta kvinnor och deras barn kan få råd, stöd och skydd. Nämnden stöder kvinno- och tjejjourer m.fl. i frivilligorganisationers regi. I samarbete med polismyndigheten i Stockholms län driver socialtjänstförvaltningen fyra stödcentrum för unga brottsoffer. Där bedrivs även medling mellan brottsoffer och förövare.

Kvinnofrid

Myndighetssamverkan i kvinnofridsfrågor har pågått sedan 1996 i Stockholms län inom ramen för Operation kvinnofrid. De myndigheter som ingår är Stockholms stad, polismyndigheten i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms läns landsting, Kommunförbundet i Stockholms län samt representanter för åklagarmyndigheten, domstolsväsendet och kriminalvården i länet. Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten ingår också i Operation kvinnofrid. I september 1999 fattade kommunfullmäktige beslut om ”Stockholms stads handlingsprogram för Operation Kvinnofrid”. Programmet gäller stadens samtliga nämnder och bolag. Programmet handlar om alla människors rätt till kroppslig integritet och hälsa oavsett kön, ålder, funktionshinder och social situation. Nuvarande program gäller till utgången av år 2010.

Sveriges Pensionärsförbund

I samverkan mellan Brottsofferjourenas Riksförbund, Sveriges Pensionärsförbund och Studieförbundet Vuxenskolan genomfördes år 2003 ett pilotprojekt, Äldre som brottsoffer. Projektet publicerade en bok ”Trygghet som saknas”. Boken riktar sig till alla som kommer i kontakt med äldre brottsoffer. I boken konstateras bl.a. att personer över 65 år i mindre utsträckning än befolkningen som helhet är utsatta för brott. Däremot kunde man konstatera att äldre är betydligt mer oroliga än yngre att bli utsatta för brott. Och att de psykiska följderna av att drabbas av brott kan vara bestående under lång tid.

Pensionärernas riksorganisation

PRO har bl.a. i sin tidning förmedlat tips från polisen om hur man kan skydda sig mot stölder och inbrott.

Stadsdelsnämnderna

Alla stadsdelsnämnder har mer eller mindre utvecklade handlingsplaner mot våld i nära relationer och för kvinnofrid. I allmänhet saknas fokus på äldre personer. Alla stadsdelsnämnder har också handlingsplaner mot hot och våld. I allmänhet fokuserar dessa emellertid hot och våld som riktar sig mot personalen. De lokala brottsförebyggande råden är i allmänhet inriktade på ungdomsbrottslighet och våld mot kvinnor i yrkesverksam ålder.

En arbetsgrupp inom Kungsholmens stadsdelsnämnd har tagit fram ett informationsmaterial riktat till allmänheten. I detta beskrivs problematiken kring våld mot äldre och information ges om vart man kan vända sig. Utbildning av personalen började år 2004. Hösten 2007 genomfördes en heldagsutbildning i samarbete med Alla Kvinnors hus. Hösten 2008 och 2009 utbildades chefer, hemtjänstpersonal och biståndshandläggare. Under mottot ”Värn för äldre” har bl.a. en checklista utarbetats och en resursgrupp bildats.

Samtliga stadsdelsnämnder har skriftliga instruktioner för hur anmälan enligt SoL 14 kap. 2 §, Lex Sarah, ska gå till. Instruktionerna är upprättade enligt gällande lagstiftning och Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd, SOSFS 2000:5 och SOSFS 2005:8, om anmälan av missförhållanden i omsorger om äldre och personer med funktionsnedsättning. Några stadsdelsnämnder har mer utförliga instruktioner än andra.

Inom Vantörs stadsdelnämnd utarbetades år 2004 ett handlingsprogram angående våld i nära relationer. Bland de strategier som antogs fanns

- Programövergripande resursgrupp tillsätts inom förvaltningen
- Information och utbildning till olika personalgrupper inom förvaltningen

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd godkände i november 2008 ett program för ”Gemensamma trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder”. Programmet hade utarbetats i samarbete med närpolisen, fastighetsägarna och trafikkontoret.

”Söderandan” består av ett stort nätverk av intressenter, t.ex. företag, fastighetsägare och föreningar som arbetar brett för att minska brottsligheten och öka tryggheten för de boende på Södermalm. Fr.o.m. år 2009 startar ”Järvaandan” i Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta.

Farsta stadsdelsförvaltning har tagit initiativ till ett projekt ”Sanning & Konsekvens” som med stöd av Allmänna arvsfonden pågår i tre år fr.o.m. hösten 2009. Sanning & konsekvens är ett temaarbete i Lag & rätt som riktas till elever på högstadiet, i gymnasiet och deras vårdnadshavare. En lärarhandledning innehåller fördjupande övningar som tar upp frågor inom etik, moral, civillikurage och kulturella förutsättningar. Rådman Paul Arnell från Södertörns tingsrätt medverkade, tillsammans med en närpolis, under invigningen med information om rättsprocessen.

Vision 2030

Enligt Vision 2030 är det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet en viktig del i att skapa ett Stockholm i världsklass. Målet är att Stockholm år 2030 ska vara världens tryggaste huvudstad.

Stockholms stads brottsförebyggande program

Kommunfullmäktige beslutade den 28 september 2009 att godkänna en reviderad version av Stockholms stads brottsförebyggande program. Insatser som riktar sig till barn, ungdomar, äldre, funktionshindrade och brottsoffer prioriteras. Stadens nämnder och bolag ska ordna aktiviteter och ta fram indikatorer för uppföljning inom stadens integrerade system för ledning och styrning, ILS.